

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας

Ενότητα 12: Εθισμός/εξάρτηση από ουσίες – Α΄ ΜΕΡΟΣ

Μαίρη Γκούβα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

Τμήμα Νοσηλευτικής

Νοσηλευτική Ψυχική Υγείας

Ενότητα 12: Εθισμός/εξάρτηση από ουσίες – Α΄ ΜΕΡΟΣ

Μαίρη Γκούβα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Ιωάννινα, 2015

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- Προσέγγιση των εξαρτήσεων σε θεωρητικό επίπεδο με σκοπό την γνωριμία με την έννοια του εθισμού/εξάρτησης.
- Παροχή γνώσεων σχετικά με τους αιτιολογικούς παράγοντες που ωθούν ένα άτομο να ξεκινήσει τη χρήση ουσιών.

Περιεχόμενα ενότητας

- Θεωρητική Προσέγγιση των Εξαρτήσεων.
- Εννοιολογικός ορισμός του εθισμού/εξάρτησης.
- Αιτιολογικοί παράγοντες των εξαρτήσεων.

Αίτια χρήσης ουσιών

- Τροποποίηση αισθητηριακής αντίληψης.
- Βελτίωση της διάθεσης.
- Ανακούφιση από τον πόνο.
- Ανακούφιση από το φόβο.
- Ανακούφιση από το άγχος.
- Ανία.
- Ενίσχυση κοινωνικότητας.
- Θρησκευτικές τελετουργίες.

Προβληματική χρήση μιας ουσίας

- ❖ Δυσλειτουργική συμπεριφορά εντός και εκτός οικίας.
- ❖ Έκθεση σε κίνδυνο.
- ❖ Συνέχιση της χρήσης παρά τις αρνητικές συνέπειες.

Κατάχρηση ουσίας

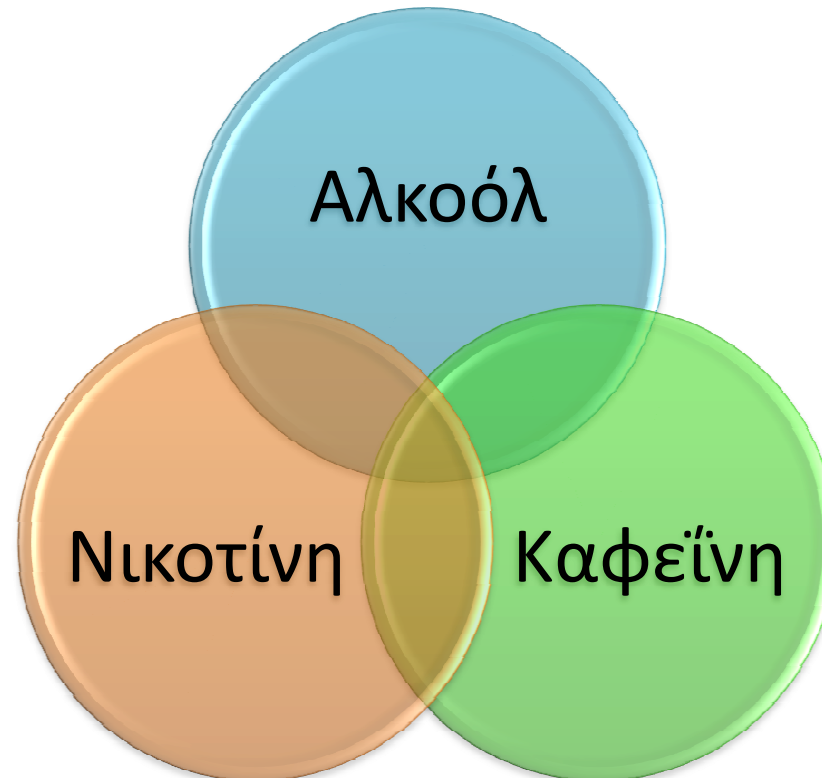
- Σκόπιμη χρήση για διάστημα τουλάχιστον ενός μήνα μιας ψυχοδραστικής ουσίας με ανεπιθύμητες συνέπειες για τον εαυτό ή τους άλλους.

Εξάρτηση/εθισμός από ουσία

- Χρήση μιας ουσίας πέραν του ελέγχου του ατόμου, που συνεχίζεται παρά την εμφάνιση ανεπιθύμητων συνεπειών.
- Εκδήλωση ανοχής και στερητικού συνδρόμου.
- Ιατρική και πνευματική νόσος με συγκεκριμένα σημεία και συμπτώματα (άρνηση, υποτροπή).
- Προβλέψιμη και θεραπεύσιμη η πορεία της νόσου.

Οι πιο συχνές ουσίες κατάχρησης

Κατηγορίες ουσιών που προκαλούν εξάρτηση 1/2

- Υπεραπασχόληση με δραστηριότητες που σχετίζονται με τη χρήση της ουσίας.
- Ψυχαναγκασμός που αφορά την εκτέλεση αυτών των δραστηριοτήτων.

2/2

Οι 20 πιο συχνά χρησιμοποιούμενες ουσίες που προκαλούν εξάρτηση

- Μαριχουάνα
- Ηρωίνη
- Κοκαΐνη
- Αλπραζολάμη (**Xanax**)
- Διαζεπάμη (**Valium**)
- Λοραζεπάμη (**Ativan**)
- Κλοναζεπάμη (**Klonopin**)
- Μεθαμφεταμίνη
- Συνδυασμοί κωδεΐνης
- Άλλες βενζοδιαζεπίνες
- Δ - προποξιφένη (**Darvon, Darvocet**)
- PCP φενκυκλιδίνη και συνδυασμοί της
- Υδροκωδώνη (**Vicodin, Lorcet, Lortab**)
- Αμφεταμίνη
- Χασίς
- Τεμαζεπάμη (**Restoril**)
- Οξυκωδώνη (**Percodan, Percocet, Tylox, Roxicodone, OxyContin**)
- LSD
- Χλωροδιαζεποξίδη (**Librium, Libritabs**)
- Μεθαδόνη

Τύποι διαταραχών που σχετίζονται με ουσίες κατά DSM-IV

Εθισμός/εξάρτηση από ουσία

- Πρωτογενής, χρόνια, υποτροπιάζουσα νόσος.
- Επηρεάζεται από γενετικούς, ψυχοκοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.
- Συνεχείς περίοδοι μειωμένου ελέγχου της χρήσης της ουσίας.
- Υπεραπασχόληση/κατάχρηση της ουσίας παρότι το άτομο αντιλαμβάνεται τις αρνητικές συνέπειες της χρήσης.
- Ψυχαναγκασμός.
- Διαστρέβλωση της σκέψης (άρνηση).
- Ανοχή.
- Στερητικό σύνδρομο.
- Σωματική και ψυχολογική εξάρτηση.

Καθυστερημένη διάγνωση

1. Άρνηση από την πλευρά του χρήστη.
 - Αναζήτηση θεραπείας από τους χρήστες συνήθως στο τελικό στάδιο της εξάρτησης.
2. Άρνηση από την πλευρά των επαγγελματιών υγείας.
 - Στίγμα.
 - Άγνοια τρόπου παροχής βοήθειας.

Αιτιολογικοί παράγοντες των εξαρτήσεων

- A) Γενετικοί/βιολογικοί παράγοντες.
- B) Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες.
- Γ) Εγκεφαλικές περιοχές που σχετίζονται με την εξάρτηση από ουσίες.
- Δ) Ενεργοποίηση του μηχανισμού ανταμοιβής στον εγκέφαλο.
- Ε) Περιβαλλοντικοί παράγοντες.
- Στ) Διπλή διάγνωση.

A) Γενετικοί/βιολογικοί παράγοντες

- Γενετική προδιάθεση για κατάχρηση ουσιών μεταξύ διδύμων.
- Γενετική προδιάθεση παιδιών αλκοολικών γονέων.
- Βιολογικοί παράγοντες:
 - Γενετικοί παράγοντες ενδέχεται να επηρεάζουν την ανταπόκριση του εγκεφάλου.

B) Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες

- Χαρακτηριστικά προσωπικότητας:
 - ✓ Αντικοινωνική συμπεριφορά.
 - ✓ Εσωστρέφεια.
 - ✓ Παρορμητικότητα.
- Επώδυνες αναπτυξιακές εμπειρίες:
 - ✓ Κακοποίηση.
 - ✓ Αναποτελεσματικοί μηχανισμοί και δεξιότητες διαχείρισης δυσάρεστων συναισθημάτων.

Γ) Εγκεφαλικές περιοχές που σχετίζονται με την εξάρτηση από ουσίες

- Κοιλιακή καλύπτρα.
- Επικλινής πυρήνας.
- Μεταιχμιακά ντοπαμινεργικά κυκλώματα στο μεσεγκέφαλο.
- Συστήματα ενδογενών οπιοειδών και σεροτονίνης.
- Νευροδιαβιβαστές και θέσεις υποδοχέων.

Δ) Ενεργοποίηση του μηχανισμού ανταμοιβής στον εγκέφαλο

Ε) Περιβαλλοντικοί παράγοντες

- 1. Θεωρία της Κοινωνικής Μάθησης:
 - Μίμηση προτύπων.
 - Πολιτισμικές συνθήκες (π.χ. Βόρεια Ευρώπη).
- 2. Επάγγελμα:
 - Νοσηλευτές.
 - Πρόσβαση σε ουσίες.
 - Ωράριο εργασίας.
 - Ευθύνη.
 - Οικογενειακό ιστορικό εξάρτησης.

Στ) Διπλή διάγνωση 1/3

- Συννοσηρότητα χρήσης ουσιών και ψυχιατρικής νόσου:
 - Διαταραχές διάθεσης.
 - Αγχώδεις διαταραχές.
 - Διαταραχές προσαρμογής.
 - Διαταραχές ύπνου.
 - Διαταραχές προσωπικότητας.
 - Διαταραχή αντικοινωνικής συμπεριφοράς.
 - Ψυχωσικές διαταραχές.
 - Χρόνιος πόνος.
 - Ντελίριο, άνοια, αμνησιακές διαταραχές και άλλες γνωσιακές διαταραχές.

2/3

- Διπλή διαταραχή και τοξίκωση αυξάνουν τον κίνδυνο αυτοκτονίας.
- Αυξάνεται το ποσοστό θεραπείας της διπλής διαταραχής με την ταυτόχρονη αντιμετώπιση και των δύο νόσων.

3/3

1. Το 30-40% των ατόμων με ψυχιατρική διαταραχή αναπτύσσουν εξάρτηση από ψυχοτρόπες ουσίες.
2. Άτομα με εξάρτηση από ψυχοδραστικές ουσίες έχουν αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης ψυχιατρικής νόσου.
3. Χρήστες ουσιών δε διαγιγνώσκονται πάντα για συννοσηρότητα με κάποια ψυχική διαταραχή γιατί αλληλεπικαλύπτονται.

Βιβλιογραφία

- Eby L. & Brown N. (2010). *Η Νοσηλευτική στην Ψυχική Υγεία*. Αθήνα: Ιατρικές Εκδόσεις Λαγός.
- Gabbard O. Glen (2006). *Η Ψυχοδυναμική Ψυχιατρική στην κλινική πράξη*, (Επιμ. Υφαντής Ν.Θ.). Αθήνα. Εκδόσεις ΒΗΤΑ.
- Hogan, M.A. (2011). *Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας*. Εκδόσεις Broken Hill Publishers LTD.
- Lempriere, T. (1995). *Εγχειρίδιο Ψυχιατρικής Ενηλίκων*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Σημείωμα Αναφοράς

Γκούβα, Μ. (2015). Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας. ΤΕΙ Ηπείρου.

Διαθέσιμο από:

<http://eclass.teiep.gr/courses/NOSH102/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ευαγγελία Ι. Κοσμά
Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
Πολύπτυχο στην Κοινωνία της Γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την Ελλάδα
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει) μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

